

**ПРУЖНЕ ТА НЕПРУЖНЕ РОЗСІЯННЯ ІОНІВ ^{12}C ЯДРАМИ ^{12}C
ПРИ ЕНЕРГІЇ $E_{\text{лаб}} = 61 \text{ MeV}$**

**А. Т. Рудчик, В. М. Кир'янчук, В. А. Зіман, О. А. Момотюк,
Г. В. Мохнач, О. А. Понкратенко, В. К. Чернісвський**

Отримано нові експериментальні дані пружного та непружного розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ при енергії $E_{\text{лаб}} = 61 \text{ MeV}$ для переходів в основний та перший збуджений ($4,44 \text{ MeV}$ (2^+)) стани ядра ^{12}C . З аналізу даних у рамках оптичної моделі й методу зв'язаних каналів реакцій визначено параметри потенціалу Вудса - Саксона й параметр деформації ядра ^{12}C , які забезпечують задовільний опис кутових розподілів розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$. Досліджено енергетичну залежність параметрів оптичного потенціалу для взаємодії $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$.

Сталий інтерес до розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$, що існує протягом довгого часу, обумовлений пошуками в його кутових розподілах так званих квазімолекулярних резонансних компонент. З цією метою було виконано численні вимірювання кутових розподілів у діапазоні енергій $E_{\text{с.ц.м.}} = 5 - 30 \text{ MeV}$ [1 - 5], де, в основному, спостерігалась значна енергетична залежність перерізів $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ розсіяння. Фазовий аналіз експериментальних даних та їх аналіз за оптичною моделлю (ОМ) підтвердили наявність у деяких з них резонансних компонент, які інтерпретувались як прояви квазімолекулярних станів системи $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$. Зауважимо, що діапазон енергій $E_{\text{с.ц.м.}} = 5 - 30 \text{ MeV}$ належить до області порогових аномалій, які обумовлюють сильну енергетичну залежність взаємодії $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$, що приводить до певної енергетичної залежності кутових розподілів. Цьому фактору не приділялось належної уваги в попередніх дослідженнях. Вивченню цієї проблеми в рамках оптичної моделі та моделі зв'язаних каналів реакцій (МЗКР) присвячено дану працю. Крім відомих із літературних джерел експериментальних даних із пружного та непружного розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$, в аналізі використовуються також поміряні нами кутові розподіли при енергії $E_{\text{с.ц.м.}} = 30,5 \text{ MeV}$. Непружні канали використовуються в аналізі для відбору оптичних потенціалів.

Вимірювання кутових розподілів пружного та непружного розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ проводилось на київському циклотроні У-240 при енергії пучка іонів ^{12}C $E_{\text{лаб}} = 61 \text{ MeV}$. Розкид енергії частинок пучка не перевищував $0,6 \%$. У вимірюваннях використовувались ΔE -Е-спектрометри з кремнійовими детекторами товщиною 40 мкм та $0,5 \text{ мм}$ і стандартна електроніка. Спектрометрична інформація накопичувалась та зберігалась у вигляді двовимірних спектрів, з яких отримувались енергетичні спектри. Типовий енергетичний спектр розсіяних іонів ^{12}C показано на рис. 1. Видно, що надійно ідентифікуються переходи до основного та першого збудженого станів ядра ^{12}C .

Отримані експериментальні дані кутових розподілів пружного та непружного розсіяння іонів ^{12}C ядрами ^{12}C при енергії 61 MeV для переходів в основний та перший збуджений ($4,44 \text{ MeV}$ (2^+)) стани ядра ^{12}C показано на рис. 2. Ці експериментальні дані та дані при інших енергіях [1 - 5] проаналізовано за оптичною моделлю з використанням програми GENOA [6] та потенціалу Вудса - Саксона з об'ємною уявною частиною, а також на основі моделі зв'язаних каналів реакцій за допомогою програми FRESCO [7]. У схему зв'язку було включено канали пружного розсіяння та одно- і двоступінчасті переходи на збуджені рівні ядра ^{12}C . У МЗКР-розрахунках ОМ потенціал деформувався з параметром квадрупольної деформації $\delta_2 = -1,3 \text{ Фм}$ ($\beta_2 = -0,51$). У табл. 1 подано параметри оптичного потенціалу, при яких досягнуто задовільного опису набору експериментальних даних для різних енергій. На рис. 2 показано кутові розподіли пружного та непружного розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ при енергії $E_{\text{лаб}} = 61 \text{ MeV}$ для переходу в основний стан ядра ^{12}C та на рівень $4,44 \text{ MeV}$ (2^+). Штриховою кривою подано розрахунки за оптичною моделлю, а суцільною – МЗКР-розрахунки. Видно, що представлений у табл. 1 ОМ потенціал задовільно описує

експериментальні дані при цій енергії. Аналогічні задовільні описи експериментальних даних досягнуто й для інших енергій. Тільки при деяких енергіях поблизу $\theta_{с.ц.м.} = 90^\circ$ спостерігались значні розбіжності розрахункових перерізів з експериментальними даними, що обумовлено вкладом резонансних процесів.

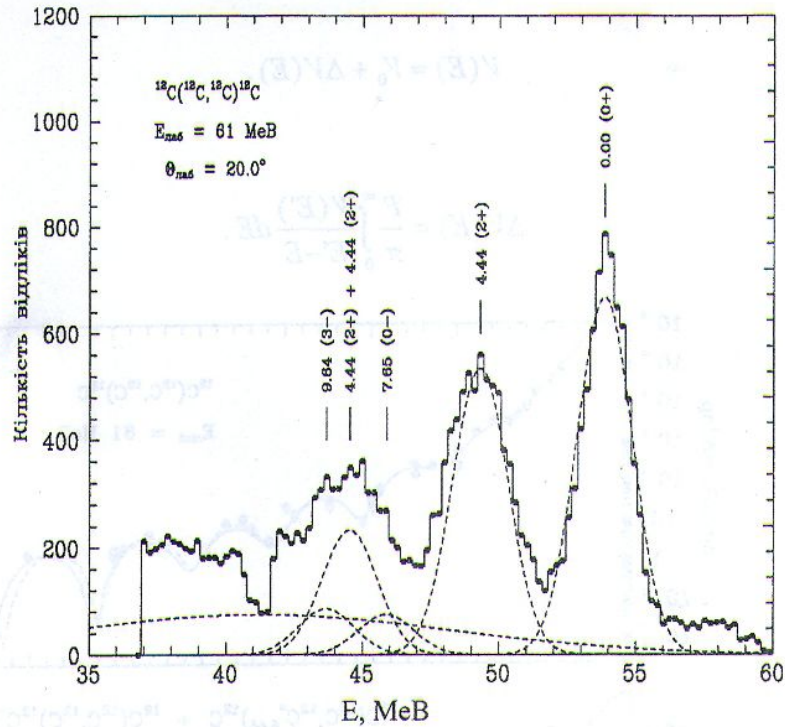

Рис. 1. Енергетичний спектр іонів ^{12}C для кута $\theta_{\text{лаб}} = 20^\circ$. Штрихові криві – розклад спектра за функціями Гаусса для різних станів ядра ^{12}C . Широка штрихова крива показує фон.

Таблиця 1. Параметри потенціалу Вудса - Саксона для розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$
 $(R = r_i (A_T^{1/3} + A_P^{1/3}), i = V, W)$

$E_{с.ц.м.},$ MeV	$V,$ MeV	$r_V,$ ФМ	$A_V,$ ФМ	$W_S,$ MeV	$r_W,$ ФМ	$a_W,$ ФМ	$r_C,$ ФМ
6,00 [4]	94,5	1,626	0,330	0,35	2,061	0,330	1,250
6,44 [4]	98,8	1,601	0,100	0,2	2,089	0,100	1,250
6,99 [4]	109,1	1,571	0,380	0,35	2,058	0,100	1,250
7,00 [4]	107,1	1,632	0,380	0,6	2,037	0,100	1,250
10,00 [4]	145,7	1,406	0,482	1,0	1,919	0,115	1,250
14,60 [5]	195,5	1,154	0,484	3,2	1,624	0,209	1,250
19,99 [5]	223,5	0,975	0,550	8,2	1,436	0,227	1,250
20,30 [5]	209,3	1,040	0,490	8,0	1,395	0,223	1,250
30,50	196,2	0,994	0,590	9,7	1,415	0,257	1,250

Значення параметрів оптичного потенціалу розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ (див. табл. 1), показано в енергетичній залежності на рис. 3. Видно значні зміни цих параметрів при енергіях $E_{с.ц.м.} < 30$ MeV. Для опису енергетичної залежності параметрів OM потенціалу використано параметризовані функції з праці [8]

$$X_i = \begin{cases} X_i^{\max} - (X_i^{\max} - X_i^{\min})g(E, E_X, \Delta E_X) \\ X_i^{\min} + (X_i^{\max} - X_i^{\min})g(E, E_X, \Delta E_X) \end{cases}, \text{ де} \quad \begin{matrix} X_i = V_0, W_S, a_V, a_W, \\ X_i = r_V, r_W, \end{matrix} \quad (1)$$

де

$$E = E_{с.ц.м.}, g(E, E_X, \Delta E_X) = \left[1 - \exp\left(\frac{E - E_X}{\Delta E_X}\right) \right]^{-1},$$

та дисперсійне співвідношення [9]

$$V(E) = V_0 + \Delta V(E), \tag{2}$$

де

$$\Delta V(E) = \frac{P}{\pi} \int_0^\infty \frac{W(E')}{E' - E} dE'. \tag{3}$$

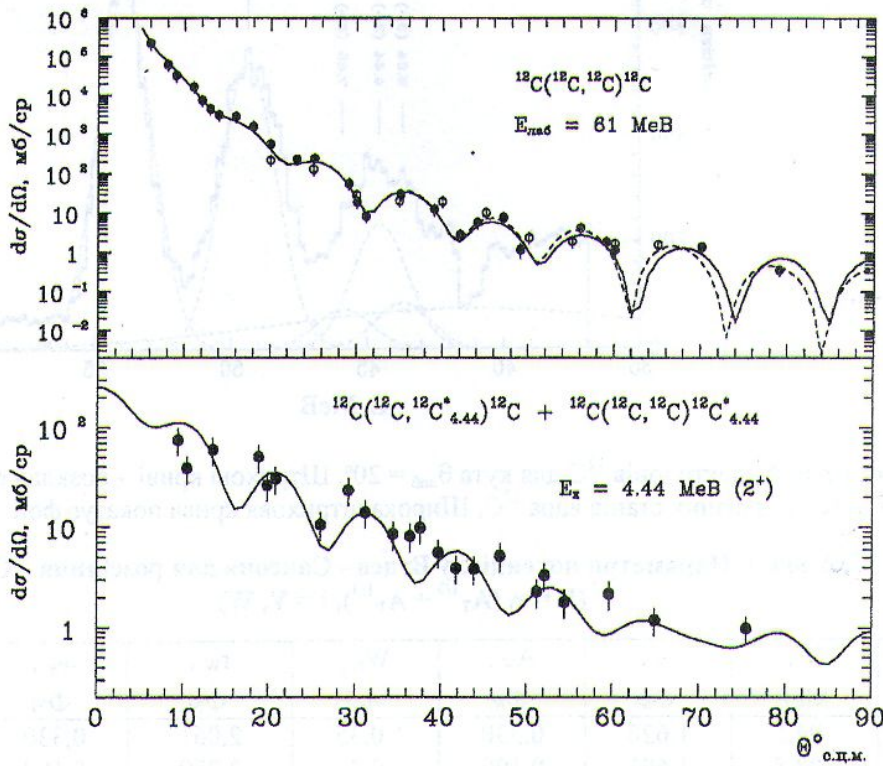

Рис. 2. Кутові розподіли пружного (вверху) та непружного (внизу) розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ при енергії $E_{\text{лаб}} = 61$ МеВ.

З рис. 3 видно, що вся сукупність значень параметрів ОМ потенціалів задовільно описується функціями (1) та (2). Параметри функцій (1), що описують енергетичну залежність параметрів оптичних потенціалів розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$, наведено у табл. 2.

Таблиця 2. Енергетична залежність параметрів X_i оптичних потенціалів розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$

X_i	V_0 МеВ	W_s МеВ	Γ_V ФМ	Γ_W ФМ	a_V ФМ	a_W ФМ
$X_i^{\min}$	0,0	0,0	0,801	1,390	0,040	0,060
$X_i^{\max}$	235,7	9,9	2,140	2,160	0,607	0,234
E_{X_i} , МеВ	5,7	2,8	8,600	11,400	6,200	9,400
ΔX_i , МеВ	4,7	16,4	6,400	3,600	4,800	2,600

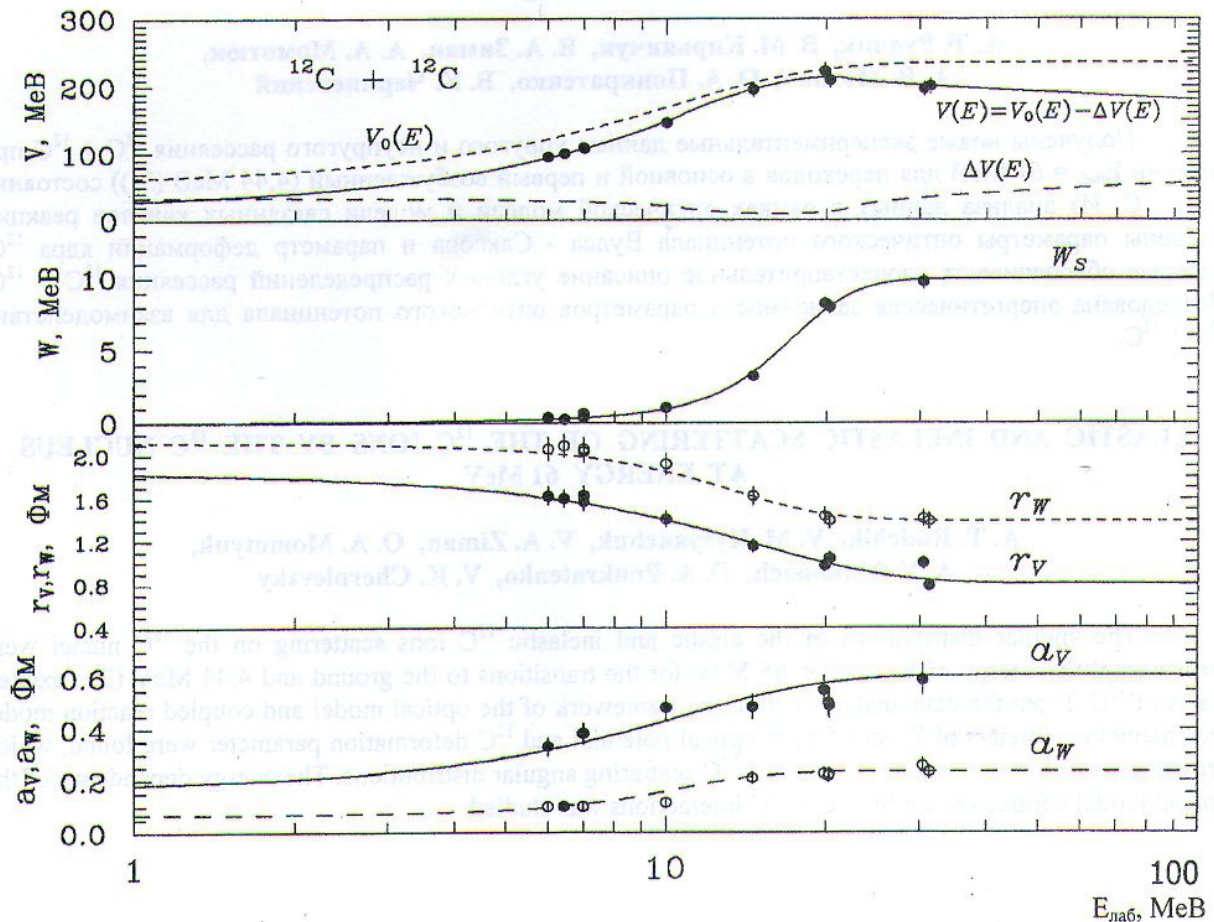

Рис. 3. Енергетична залежність параметрів оптичного потенціалу для розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$.

На закінчення зазначимо основні результати праці. Отримано нові експериментальні дані пружного та непружного розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ при енергії $E_{\text{лаб}} = 61$ MeV. Виконано аналіз експериментальних даних у широкому енергетичному діапазоні за оптичною моделлю та методом зв'язаних каналів реакцій. Досліджено енергетичну залежність оптичного потенціалу Вудса - Саксона для розсіяння $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Liu M., Von Oertzen W., Jacmart I.C. et al. // Nucl. Phys. - 1971. - Vol. A165. - P. 118.
2. Wieland R., Gobbi A., Chua L. et al. // Phys. Rev. - 1973. - Vol. C8. - P. 37.
3. Emling H., Nowotny R., Pelte D. et al. // Nucl. Phys. - 1975. - A239. - P. 172.
4. Treu W., Fröhlich H., Galster W., Dück P. // Phys. Rev. - 1980. - Vol. C22. - P. 22.
5. Ledoux R. J., Bechara M.I., Ordonez C.E. et al. // Phys. Rev. - 1983. - Vol. C27. - P. 1103.
6. Nilsson B.S. SPI-GENOA: an Optical Model Search Code. - 1976. - (Niels Born Institute report).
7. Thompson I.J. // Comp. Phys. Rep. - 1988. - Vol. 7. - P. 167.
8. Rudchik A.T., Momotyuk O.A., Ziman V.A. et al. // Nucl. Phys. - 1999. - Vol. A662. - P. 44.
9. Mahaux C., Ngô H., Satchler G.R. // Nucl. Phys. - 1986. - Vol. A449. - P. 354.

**УПРУГОЕ И НЕУПРУГОЕ РАССЕЯНИЕ ИОНОВ ^{12}C ЯДРАМИ ^{12}C
ПРИ ЭНЕРГИИ $E_{\text{лаб}} = 61 \text{ МэВ}$**

**А. Т. Рудчик, В. М. Кирьянчук, В. А. Зиман, А. А. Момотюк,
А. В. Мохнач, О. А. Понкратенко, В. К. Черниевский**

Получены новые экспериментальные данные упругого и неупругого рассеяния $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ при энергии $E_{\text{лаб}} = 61 \text{ МэВ}$ для переходов в основной и первый возбужденный (4,44 MeV (2^+)) состояния ядра ^{12}C . Из анализа данных в рамках оптической модели и модели связанных каналов реакций найдены параметры оптического потенциала Вудса - Саксона и параметр деформации ядра ^{12}C , которые обеспечивают удовлетворительное описание угловых распределений рассеяния $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$. Исследована энергетическая зависимость параметров оптического потенциала для взаимодействия $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$.

**ELASTIC AND INELASTIC SCATTERING OF THE ^{12}C IONS BY THE ^{12}C NUCLEUS
AT ENERGY 61 MeV**

**A. T. Rudchik, V. M. Kyryanchuk, V. A. Ziman, O. A. Momotyuk,
A. V. Mokhnach, O. A. Ponkratenko, V. K. Chernievsky**

The angular distributions of the elastic and inelastic ^{12}C ions scattering on the ^{12}C nuclei were measured at the energy of $E_{\text{lab}}(^{12}\text{C}) = 65 \text{ MeV}$ for the transitions to the ground and 4,44 MeV (2^+) excited states of ^{12}C . From the data analysis within the framework of the optical model and coupled reaction model the channel parameters of Woods-Saxon optical potential and ^{12}C deformation parameter were found, which provide satisfactory description of the $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ scattering angular distributions. The energy dependence of the optical model parameters for the $^{12}\text{C} + ^{12}\text{C}$ interactions was studied.